



## Padomju un nacisma okupācijas varas represētie Latvijas Republikas ārlietu dienesta darbinieki

Publicēts: 13.07.2021.

### CIEŠANĀM NOLEMTIE

Pēc 1940. gada okupācijas politiski represētie

Latvijas diplomāti un ārlietu darbinieki

1940. gada jūnijā okupētajā Latvijā tika iedarbināts un, pakāpeniski pieņemoties spēkā, sāka griezties represiju moku rats. Tas negāja secen daudziem Latvijas diplomātiem un ārlietu darbiniekiem. Viņu darbs Latvijas labā tika novērtēts kā kontrrevolucionārs noziegums, par ko pienācās sods pēc okupētājvalsts kriminālkodeksa pantiem un iedibinātajā kārtībā. Piecdesmit viena ciešanām nolemtā dzīvesstāsts ir zināms.

Kopumā represēti:

1940. gada jūlijs - 1941.gada 14.jūnijs 19;

1941.gada 14.-19.jūnijs 26;

1942.-1949.gads 6.

Apcietināti

ieslodzīti cietumos 21,

izvesti uz soda nometnēm 25;

Administratīvi izsūtīti 5;

Sodīti ar tiesas spriedumu vai ārpustiesas lēmumu:

nāvessods nošaujot 11,

cietumsods 4,

ieslodzījums soda nometnēs 11,

izsūtījums nometinājumā 1;

Miruši:

cietumos un soda nometnēs:

—● līdz notiesāšanai 20,

—● izciešot sodu 7,

administratīvajā izsūtījumā 1;

Atgriezušies Latvijā pēc soda izciešanas vai administratīvā izsūtījuma 11;

Turpmākais liktenis nezināms 1.

Baismā bilance nav noslēgta, tāpēc jāturpina darbs, apzinot VISUS ārlietu resorā strādājušos, kas pēc 1940. gada jūnija okupācijas tika apcietināti, izvesti no Latvijas, ieslodzīti soda nometnēs vai nometināti svešumā.

Tas ir mūsu, atjaunotās neatkarīgās Latvijas ārlietu darbinieku, pienākums.

[Hermanis ALBATS](#)

Ministrijas pārvaldnieks, ģenerālsekretārs

(24.08.1879-09.02.1942)

[Pauls ALBERTS](#)

I šķ. Sekretārs

(02.09.1901-12.07.1941)

[Teodors ANŠEVICS](#)

Departamenta direktors

(16.12.1900-23.01.1942)

[Antons BALODIS](#)

Ministrs

(15.01.1880-01.01.1942)

[Georgs BISENIEKS](#)

Sūtnis

(19.12.1885-27.07.1941)

[Arvīds BREDERMANIS](#)

I šķ. Sekretārs

(10.10.1900-22.02.1970)

[Bernhards BUKIS](#)

Vicekonsuls

(19.06.1881-14.06.1942)

[Hugo CELMIŅŠ](#)

Ministrs

(30.10.1877-30.07.1941)

[Kārlis DUCMANIS](#)

Sūtnis

(10.11.1881-20.08.1943)

[Ēriks FELDMANIS](#) (GRODSALA)

Sūtnis

(12.09.1884-04.08.1945)

[Markus GAILĪTIS](#)

Diplomātiskais pārstāvis

(27.06.1882-14.07.1942)

[Pauls GAILĪTIS](#)

Departamenta direktors

(29.05.1896-15.07.1943)

[Ernests GIRGENSONS](#)

Padomnieks, I šķ.sekretārs

(03.08.1891-1974)

[Jēkabs GROSKOPFS](#)

II šķ.sekretārs

(28.01.1877-28.06.1944)

[Jānis GRISĀNS](#)

Nodaļas vadītājs

(05.10.1891-27.09.1945)

[Jēkabs GROTS](#)

Nodaļas vadītājs

(15.05.1888-17.06.1942)

[Oto HASMANIS](#)

Konsuls

(20.08.1873-14.08.1941)

[Aleksandrs JĀKABSONS](#)

Konsuls

(22.05.1871-01.09.1941)

[Visvaldis JANKAVS](#)

I šķ.sekretārs

(07.11.1895-pēc 22.04.1942)

[Mārtiņš JESKE](#)

I šķ.sekretārs

(12.11.1883-24.11.1941)

[Vilis KALNIŅŠ](#)

II šķ.sekretārs

(28.08.1900-11.10.1941)

[Andrejs KAMPE](#)

Departamenta direktors

(17.11.1905-15.03.1942)

[Aleksandrs KLAVIŅŠ](#)

I šķ.sekretārs

(14.03.1897-20.12.1941)

[Fricis KOCINŠ](#)

Sūtnis

(10.05.1895-28.07.1941)

[Eduards KRASTS](#)

Ģenerālkonsuls

(02.06.1879-07.11.1941)

[Bruno KRIEVIŅŠ](#)

I šķ.sekretārs

(08. 04.1894-16.02.1944)

[Alfreds KRIŠJĀNIS](#)

Nodaļas vadītājs

(09.08.1893-12.07.1942)

[Jānis KŪLMANIS](#)

I šķ. sekretārs, vicekonsuls

(19.09.1875-10.04.1942)

[Atis ĶENIŅŠ](#)

Diplomātiskais pārstāvis

(28.07.1874-09.03.1961)

[Elfrida LAUVA](#)

II šķ. Sekretāre

(29.02.1896-15.03.1988)

[Arturs LŪLE](#)

Ģenerālkonsuls

(06.01.1882-19.12.1941)

[Vilhelms MUNTERS](#)

Ministrs

(25.07.1898-11.01.1967)

[Mārtiņš NUKŠA](#)

Sūtnis, Ģenerālsekretārs

(29.09.1878-17.05.1942)

[Jānis OZOLIŅŠ](#)

Vicekonsuls

(16.07.1883-22.06.1941)

[Kārlis OZOLS](#)

Sūtnis

(08.05.1882-pēc 23.06.1941)

[Hermanis PUNGA](#)

Konsuls. nodaļas vadītājs

(16.04.1877-12.04.1941)

[Aleksandrs RUSMANIS](#)

I šķ.sekretārs

(16.11.1890-28.01.1963)

[Pēteris RUŠENS](#)

Konsuls, I šķ. Sekretārs

(17.12.1881-pēc 1946. gada aprīļa)

[Ludvigs SĒJA](#)

Ministrs

(02.06.1885-15.02.1962)

[Jānis SESKIS](#)

Sūtnis

(16.05.1877-pēc 23.06.1941)

[Arturs STEGMANIS](#)

Departamenta direktors

(05.10.1902-15.01.1986)

[Kārlis STUDENTS](#)

I šķ.sekretārs, konsuls

(27.03.1885-08.03.1964)

[Aleksandrs ŠULMANIS](#)

Nodaļas vadītājs

(04.08.1886-11.02.1941)

[Arnolds TOMSONS](#)

Nodaļas vadītājs

(21.08.1895-02.03.1942)

[Mirdza TOMSONE](#)

Kancelejas ierēdne

(17.08.1908)

[Kārlis ULMANIS](#)

Ministrs

(04.09.1877-20.09.1942)

[Augusts VAIDZĪBA](#)

Nodaļas vadītājs

(07.02.1888-03.09.1941)

[Teodors VEIHERTS](#)

II šķ.sekretārs

(19.05.1894-31.03.1942)

[Matilde VESMANE](#)

II šķ.sekretāre

(12.01.1888-01.04.1950)

[Fridrihs VESMANIS](#)

Sūtnis

(15.04.1875-07.12.1941)

[Jānis VESMANIS](#)

Sūtnis

(03.05.1878-13.06.1942)

#### SKAIDROJUMI

Represīvās institūcijas Latvijā. Tūlīt pēc Latvijas okupācijas 1940. g. politisko represiju veikšanai izmantoja Latvijas Republikas politiskās policijas struktūras Drošības policijas departamentu un tās sastāvā esošo Politisko pārvaldi. No 1940. g. augusta šo funkciju pildīja LPSR iekšlietu tautas komisariāts. 1941. g. martā no iekšlietu tautas komisariāta atdalīja Valsts drošības tautas komisariātu, kam tika nodotas politiskās funkcijas. 1946. g. martā to pārdēvēja par Valsts drošības ministriju, 1953. g. aprīlī atkal pievienoja iekšlietu ministrijai. 1954. g. aprīlī izveidoja LPSR Ministru Padomes Valsts drošības komiteju. 1991. g. 23. augustā Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma lēmumu "Par PSRS valsts drošības iestāžu darbības izbeigšanu Latvijā".

Sevišķā apspriede īpaša ārpustiesas institūcija, ko izveidoja 1934. g. jūlijā Vissavienības iekšlietu tautas komisāra (vēlāk- valsts drošības tautas komisāra, valsts drošības ministra) pakļautībā. Sevišķā apspriede pieņēma lēmumus par kontrrevolucionāriem noziegumiem bez apsūdzētā piedalīšanās. Bija gadījumi, kad lēmums par soda mēru tika pieņemts arī pēc apsūdzētā nāves. Sevišķā apspriede darbojās līdz 1953. g. septembrim.

KPFSR Kriminālkodekss 1926. g. redakcijā LPSR bija spēkā no 1940.g. novembra. Padomju jurisprudencē nepastāvēja termins "politiskie noziegumi". Visi politiska rakstura noziegumi bija kriminālnoziegumi.

Kontrrevolucionāro noziegumu atsevišķu pantu īss izklāsts:

58. <sup>1a</sup> Tēvijas nodevība, t.i., spiegošana, valsts noslēpuma izpaušana, pāriešana ienaidnieka pusē, bēgšana uz ārzemēm;

58. <sup>4</sup> palīdzības sniegšana tai starptautiskās buržuāzijas daļai, kas tiecas gāzt komunistisko sistēmu;

58. <sup>6</sup> spiegošana, t.i., ziņu vākšana ar nolūku tās nodot ārvalstīm, kontrrevolucionārām organizācijām.(I daļa). Saimniecisku ziņu nodošana (II daļa);

58. <sup>10</sup> propaganda un aģitācija, kura aicina gāzt, graut vai vājināt padomju varu (I daļa); tas pats masu nemieros, kara apstākļos,



apvidos, kur izsludināts kara stāvoklis (II daļa);

58. <sup>11</sup> organizējoša darbība, kas vērsta uz kontrrevolucionāro noziegumu sagatavošanu vai izdarīšanu;

58. <sup>13</sup> aktīva darbība vai cīņa pret strādnieku šķiru un revolucionāro kustību.

Rīgas 1. cietums

Centrālcietums, LPSR Iekšlietu tautas komisariāta galvenais cietums. Pēc Latvijas okupācijas 1940.g. IeTK pakļautībā esošajiem cietumiem, tāpat kā PSRS, piešķīra numuru. Valsts drošības institūciju cietumus sauca par iekšējiem cietumiem.

Soda nometnes

Šo nometņu oficiālais nosaukums PSRS bija labošanas darbu nometnes (*spravitelno trudivije lagerja*). Tās atradās PSRS IeTK Nometņu galvenās pārvaldes (*Glavnoe upravlenije lagerei - GULAG*) pakļautībā. Kopš 1941. gada februāra pārvalde tika pārdēvēta par PSRS IeTK Labošanas darbu nometņu un koloniju galveno pārvaldi.

Čkalovas apgabals

Orenburgas apgabala nosaukums no 1938.-1957.gadam.

Kirova

Vjatka, pilsēta, pārdēvēta par Kirovu 1934.gadā.

Molotova

Permas pilsētas nosaukums no 1940.-1957.gadam.

Ordžonikidzes novads

Stavropoles novada nosaukums no 1937.-1943.gadam. Ordžonikidzes pilsēta (līdz 1932.g.Vladikaukāza) bija Ziemeļosetijas APSR galvaspilsēta un, tāpat, neatradās Ordžonikidzes novadā.

Pēterburga

no 1914.g. Petrograda, no 1924.g. Ļeņingrada.

Vorošilovska

Stavropoles pilsētas nosaukums no 1935.- 1943.gadam.

Zāras apgabals

no 1919.g. 15 gadus atradās Tautu Savienības komisijas pārziņā, pēc plebiscīta 1935.g. kļuva par Vācijas daļu.

Ārlietu ministra rīcībā

diplomātiski konsulārā dienesta ierēdnis varēja tikt ieskaitīts uz 6 mēnešiem, ja viņu atbrīvoja vai atstādināja uz laiku no amata pienākumu pildīšanas ārvalstīs. (Izdienas tiesības un daļēji pamatalga tika saglabāta).

Ārlietu ministrijas pārziņā

diplomātiski konsulārā dienesta ierēdnis varēja tikt atskaitīts pēc 6 mēnešu termiņa notecēšanas ārlietu ministra rīcībā ne ilgāk par laiku, ko ierēdnis pavadījis aktīvajā dienestā ministrijā, un ne vairāk par 5 gadiem. (Tika saglabātas izdienas tiesības).

<https://www.mfa.gov.lv/lv/padomju-un-nacisma-okupacijas-varas-represetie-latvijas-republikas-arlietu-dienesta-darbinieki>